

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VALSTYBĖS GARANTUOJAMOS TEISINĖS PAGALBOS TARNYBOS KAUNO SKYRIŲ

2020-01-13 Nr. 4D-2019/1-1294
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2019-10-11 gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas), bausmę atliekančio Alytaus pataisos namuose, skundą dėl Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Kauno skyriaus (toliau vadinama – VGTPT) pareigūnų veiksmų nagrinėjant jo prašymus.

2. Pareiškėjas skunde nurodė, kad:

2.1. 2019-04-08 kreipėsi su prašymu skirti nemokamą antrinę teisinę pagalbą, nes norėjo pateikti peticiją Europos Žmogaus Teisių Teismui (toliau vadinama – EŽTT). Paskirtas advokatas pas Pareiškėją neatvyko, bendravo tik telefonu, tarp jų įvyko konfliktas, todėl Pareiškėjas 2019-06-03 kreipėsi į VGTPT su prašymu pakeisti advokatą.

2.2. VGTPT po mėnesio nuo 2019-06-03 prašymo gavimo atsiuntė raštą, prašydama papildyti prašymą dėl advokato keitimo, nors Pareiškėjas buvo nurodęs, kad laikas pateikti peticiją EŽTT netrukus baigsis.

2.3. VGTPT 2019-08-26 atsiuntė dar vieną raštą, kuriuo atsisakė pakeisti paskirtą advokatą, tokiu būdu užkertant kelią Pareiškėjui savo teises ginti EŽTT.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti jo Skundą.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius kreipėsi į VGTPT, prašydamas pateikti Pareiškėjo kreipimūsi ir atsakymų jam kopijas. VGTPT 2020-01-10 raštu Nr. (8.2)TPS-243 pateikė Seimo kontrolieriui prašomus dokumentus, iš kurių nustatyta:

4.1. Pareiškėjas 2019-04-08 kreipėsi su prašymu skirti nemokamą antrinę teisinę pagalbą. VGTPT 2019-04-24 priėmė sprendimą teikti jam antrinę teisinę pagalbą.

4.2. VGTPT 2019-06-05 gavo Pareiškėjo prašymą pakeisti kitu paskirtą advokatą A VGTPT 2019-06-19 raštu Pareiškėjui atsakė į jo prašymą ir informavo, kad, vadovaujantis teisės aktų nuostatomis, norėdamas pakeisti jam paskirtą advokatą, turi nurodyti konkrečius pakeitimo motyvus ir aplinkybes, dėl kurių nesutampa advokato A ir Pareiškėjo interesai. Pareiškėjas taip pat buvo

informuotas, kad, per 14 dienų neatsiuntus motyvuoto prašymo, bus priimtas sprendimas atsisakyti pakeisti paskirtą advokatą.

4.3. VGTPT 2019-07-08 gavo Pareiškėjo skundą, kuriame jis nurodė aplinkybes ir paaiškino, kodėl prašo pakeisti paskirtą advokatą.

VGTPT 2019-07-22 išsiuntė raštą advokatui A (apie tai informuodama ir Pareiškėją) ir prašė advokato paaiškinti Pareiškėjo skunde nurodytas aplinkybes. Advokato A atsakymas į VGTPT raštą gautas 2019-08-12; kuriame nurodoma, kad Pareiškėjas jam nepateikė jokių dokumentų, bendravo nepagarbiai, todėl taip pat prašoma pakeisti jį kitu advokatu.

4.4. VGTPT 2019-08-26 raštu Pareiškėją ir advokatą A informavo, kad gavus visą informaciją nebuvo nustatyta pagrindų, numatytų Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme dėl advokato pakeitimo kitu, todėl Pareiškėjo prašymas nebus tenkinamas ir advokatas A nebus keičiamas.

Pareiškėjui buvo paaiškinta, kad jis pats turi aktyviai bendrauti su paskirtu advokatu, teikti dokumentus, priešingu atveju sutartis dėl nemokamos antrinės teisinės pagalbos bus nutraukiama. Pareiškėjui nurodyta atsakymo apskundimo tvarka.

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

5. Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (toliau vadinamas ir VGTPĮ)

9 straipsnis „Tarnybos“ – „2. Tarnybos uždavinys – užtikrinti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą ir koordinavimą pagal šį įstatymą. 3. Tarnyba: 1) koordinuoja pirminės teisinės pagalbos teikimą (teikia savivaldybių institucijoms metodinę pagalbą įgyvendinant joms priskirtas funkcijas pirminės teisinės pagalbos srityje, analizuoja šio įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje nurodytas ataskaitas, jas apibendrina ir teikia Teisingumo ministerijai informaciją apie pirminės teisinės pagalbos organizavimą ir teikimą, teikia pasiūlymus savivaldybių institucijoms dėl pirminės teisinės pagalbos organizavimo ir teikimo tobulinimo užtikrinant šio įstatymo įgyvendinimą); 2) organizuoja antrinės teisinės pagalbos teikimą; 3) priima sprendimus dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo; 4) sudaro su advokatais, kurie teikia antrinę teisinę pagalbą, sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo ir kontroliuoja šių sutarčių vykdymą; [...]“;

18 straipsnis „Antrinės teisinės pagalbos teikimo tvarka“ – „2. Sprendimus dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priima tarnyba. Sprendimas dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priimamas iš karto, kai asmuo kreipiasi. Jeigu nėra galimybės sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priimti iš karto, šis sprendimas civilinėse, konstitucinėse justicijos, administracinėse ir administracinių nusižengimų bylose priimamas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo šio straipsnio 1 dalyje nurodytų dokumentų ir šio įstatymo 11 straipsnio 9 dalyje nurodytos advokato išvados arba šio straipsnio 14 dalyje nurodytos informacijos gavimo dienos, baudžiamosiose bylose – iki proceso veiksmų atlikimo dienos, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo šio straipsnio 1 dalyje nurodytų dokumentų ir šio įstatymo 11 straipsnio 9 dalyje nurodytos advokato išvados arba šio straipsnio 14 dalyje nurodytos informacijos gavimo dienos. [...] 8. Antrinę teisinę pagalbą visose proceso ikiteisminėse (neteisminėse) ir teisminėse stadijose paprastai teikia vienas (tas pats) advokatas. Tarnybos sprendimu antrinę teisinę pagalbą teikti paskirtas advokatas gali būti pakeistas pareiškėjo arba paties advokato motyvuotu rašytiniu prašymu, jeigu nustatomas interesų konfliktas arba kitos aplinkybės, dėl kurių antrinę teisinę pagalbą teikiantis advokatas negali teikti antrinės teisinės pagalbos konkrečioje byloje. Pareiškėjo rašytiniu prašymu advokatas taip pat gali būti pakeistas, jeigu pateikiamas šio įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nurodytas sutikimas ir tarnyba su advokatu sudaro sutartį konkrečioje byloje. Be to, advokatas gali būti pakeistas tarnybos iniciatyva, pasibaigus paskirto advokato sutarčiai dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo ar sustabdžius šios sutarties vykdymą. Advokatas turi nedelsdamas, kai sužinojo ar turėjo sužinoti apie interesų konfliktą arba kitas

aplinkybes, dėl kurių negali teikti antrinės teisinės pagalbos konkrečioje byloje, informuoti apie tai tarnybą. Sprendimą dėl antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato pakeitimo priima tarnyba.“

6. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos nuostatai, patvirtintų teisingumo ministro 2015 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. 1R-148:

10 punktas – „Tarnyba, siekdama jai nustatytų veiklos tikslų ir atlikdama jos kompetencijai priskirtas funkcijas, turi teisę: „10.4. nagrinėdama asmenų skundus, pareiškimus dėl advokato teikiamos (suteiktos) antrinės teisinės pagalbos, reikalauti advokato paaiškinimų dėl skunde, pareiškime nurodytų aplinkybių, taip pat reikalauti iš advokato pateikti Tarnybai informaciją, reikalingą skundai, pareiškimui ištirti [...]“

7. Asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyboje taisyklėse, patvirtintose Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos direktoriaus 2018-07-18 įsakymu Nr. (1.2)NO-3-10, nustatyta:

„28. Visi Tarnyboje užregistruoti prašymai ir skundai, išskyrus numatytus Taisyklių V-VII skyriuose, turi būti išnagrinėti per 20 darbo dienų nuo jų gavimo Tarnyboje dienos. Jeigu prašymo arba skundo nagrinėjimui reikia papildomos informacijos ar paaiškinimų, tokiu atveju atsakingas padalinys turi teisę iš kompetentingų Tarnybos padalinių gauti reikalingą informaciją ar paaiškinimus Tarnybos atsakymo projektui parengti.

[...]

32. Prašymai, skundai, susiję su valstybės garantuojamos antrinės teisinės pagalbos teikimu, advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą pakeitimu, nagrinėjami vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (toliau – VGTPĮ) ir šių Taisyklių nustatyta tvarka.

[...]

34. Gaunami asmens prašymai, neatitinkantys nustatytos formos, nagrinėjami visa apimtimi vadovaujantis VGTPĮ ir įvertinant juos, ar pakanka informacijos atitinkamo sprendimo priėmimui. Jeigu informacijos trūksta, kreipiamasi į pareiškėją, prašant per Tarnybos nustatytą terminą pateikti papildomus duomenis, reikalingus sprendinio priėmimui arba pagal VGTPĮ 18 straipsnio 14 dalį kreipiantis į kitus minėtame straipsnyje išvardintus subjektus dėl reikalingos informacijos pateikimo.

35. Jei skundas/prašymas nėra susijęs su advokato (jo padėjėjo) teikiama teisinių paslaugų kokybės vertinimu, skundą nagrinėja Tarnyba. Tokiu atveju, advokatui pateikiamas raštiškas paklausimas, kuriuo per 7 darbo dienas prašoma paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes ir pateikti informaciją.

36. Advokatui nepateikus per nustatytą terminą paaiškinimo, jei nėra pasibaigęs bylos procesas ar nepasibaigęs Tarnybos sprendimo suteikti antrinę teisinę pagalbą galiojimo terminas, Tarnyba per 3 darbo dienas nuo paaiškinimo pateikimo termino pasibaigimo priima sprendimą pakeisti advokatą kitu advokatu ir skundą/prašymą bei kitą susijusią medžiagą perduoda nagrinėti Tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtintai skundų/prašymų nagrinėjimo komisijai (toliau - Komisija).“

8. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875, nustatyta:

„27. Jeigu prašymui išnagrinėti būtina informacija ir dokumentai, kuriuos privalo pateikti asmuo, kuris kreipiasi, ir institucija tokios informacijos ir dokumentų pati gauti negali, per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos ji kreipiasi į asmenį raštu, prašydama pateikti šią informaciją ir dokumentus, ir praneša, kad prašymo nagrinėjimas stabdomas, iki bus pateikta prašymui išnagrinėti būtina informacija ir dokumentai. Kai per institucijos nustatytą terminą, kuris

negali būti trumpesnis kaip 5 darbo dienos, prašymui išnagrinėti būtina informacija ir dokumentai negaunami, prašymas nenagrinėjamas, per 3 darbo dienas nuo institucijos nustatyto termino suėjimo dienos dokumentų originalai gražinami asmeniui ir nurodoma gražinimo priežastis. Institucija pasilieka prašymo ir gautų dokumentų kopijas.“

Tyrimo išvados

9. Pareiškėjas skunde Seimo kontrolieriui nurodė, kad VGTPT netinkamai nagrinėjo jo prašymus, vilkino sprendimų priėmimą, todėl galiausiai jis praleido terminą pateikti peticiją EŽTT.

10. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2019-04-25 VGTPT sprendimu advokatas A buvo paskirtas teikti Pareiškėjui antrinę teisinę pagalbą, parengiant peticiją EŽTT.

2019-06-05 VGTPT gavo Pareiškėjo prašymą paskirtą advokatą A pakeisti kitu, nes „nesutampa interesai“.

VGTPT **2019-06-19** raštu Pareiškėjui atsakė į jo prašymą ir informavo, kad, vadovaujantis teisės aktų nuostatomis, norėdamas pakeisti jam paskirtą advokatą, turi nurodyti konkrečius pakeitimo motyvus ir aplinkybes, dėl kurių nesutampa advokato A ir jo interesai.

2019-07-08 VGTPT gavo Pareiškėjo skundą, kuriame jis nurodė konkrečias aplinkybes ir paaiškino, kodėl prašo pakeisti paskirtą advokatą.

VGTPT **2019-07-22** išsiuntė raštą Pareiškėjo advokatui A, informuodama ir Pareiškėją, ir prašė advokato paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes dėl nesutampančių interesų. **2019-08-12** gautas advokato A atsakymas į VGTPT raštą, kuriame nurodoma, kad Pareiškėjas jam nepateikė jokių dokumentų, bendravo nepagarbiai, todėl taip pat prašoma pakeisti jį kitu advokatu.

VGTPT **2019-08-26** raštu Pareiškėją ir advokatą A informavo, kad, gavus visą informaciją ir nenustačius Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme numatytų advokato keitimo pagrindų, advokatas nebus keičiamas.

11. Asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyboje taisyklių (toliau vadinama ir – Taisyklės) 34 punkte numatyta, kad gaunami asmens prašymai, neatitinkantys nustatytos formos, nagrinėjami visa apimtimi vadovaujantis VGTPI ir įvertinant juos, ar pakanka informacijos atitinkamo sprendimo priėmimui. Jeigu informacijos trūksta, kreipiamasi į pareiškėją, prašant per Tarnybos nustatytą terminą pateikti papildomus duomenis, reikalingus sprendimo priėmimui.

Pažymėtina, kad šiose taisyklėse nenumatytas terminas, per kurį VGTPT turėtų kreiptis į pareiškėjus dėl informacijos patikslinimo. Tačiau, atsižvelgiant į valstybės garantuojamos teisinės pagalbos pobūdį ir tai, kad dauguma sprendimų VGTPT turi priimti per 5 darbo dienas, be to, ir Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių 27 punkte numatyta, kad institucija per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo dienos kreipiasi į asmenį raštu, prašydama pateikti papildomą informaciją ir dokumentus, būtinus sprendimo priėmimui, manytina, kad VGTPT, 2019-06-05 gavusi Pareiškėjo prašymą, raštą dėl informacijos patikslinimo Pareiškėjui išsiuntė nepagrįstai uždelsusi, tik 2019-06-19.

12. Taisyklių 35 ir 36 punktuose numatyta, kad, jei skundas/prašymas nėra susijęs su advokato (jo padėjėjo) teikiamų teisinių paslaugų kokybės vertinimu, skundą nagrinėja Tarnyba. Tokiu atveju advokatui pateikiamas raštiškas paklausimas, kuriuo per 7 darbo dienas prašoma paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes ir pateikti informaciją. Advokatui per nustatytą terminą nepateikus paaiškinimo, Tarnyba per 3 darbo dienas nuo paaiškinimo pateikimo termino pasibaigimo priima sprendimą pakeisti advokatą kitu advokatu.

Pažymėtina, kad VGTPT advokatui A raštą išsiuntė 2019-07-22 ir nurodė per 7 darbo dienas

pateikti atsakymą. Atsakymą advokatas pateikė tik 2019-08-12. Vadovaujantis pirmiau nurodytų Taisyklių nuostatomis, VGTPT privalėjo priimti sprendimą pakeisti advokatą A kitu, nes jis atsakymą pateikė tik per 15 darbo dienų, tačiau VGTPT sprendimo dėl advokato pakeitimo nepriėmė.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad VGTPT patikslintą Pareiškėjo skundą gavo 2019-07-08, tačiau raštą advokatui išsiuntė tik 2019-07-22, manytina, kad šis terminas, vertinant kitų VGTPT sprendimų priėmimo terminų kontekste, taip pat buvo neproporcingai ilgas.

13. Seimo kontrolierius ne kartą savo praktikoje yra konstatavęs, kad valstybės garantuojamos teisinės pagalbos instituto paskirtis – suteikti kokybišką, efektyvią ir ekonomiškai pagrįstą antrinę teisinę pagalbą, ginant teisėtus interesus tų asmenų, kuriems tokia pagalba būtiniausia. Šios pagalbos teikimas asmenims, kad jie galėtų tinkamai ginti pažeistas ar ginčijamas savo teises ir įstatymų saugomus interesus, reglamentuojamas VGTPĮ.

Pagal VGTPĮ 9 straipsnyje įtvirtintą teisinį reglamentavimą Tarnyba, jai suteiktos kompetencijos ribose administruodama antrinės teisinės pagalbos teikimą (šios pažymos 5 punktas), sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo (atsisakymo teikti, nutraukimo) turi priimti kiekvienu konkrečiu atveju ištyrusi ir įvertinusi tam konkrečiam atvejui reikšmingų aplinkybių visumą. Pažymėtina, kad, įgyvendinant VGTPĮ 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtintus šio įstatymo tikslus ir realizuojant teisinės pagalbos teikimo principus, Tarnybos veikla neapsiriboja sprendimo dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo priėmimu. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai tenka pareiga koordinuoti antrinės teisinės pagalbos teikimo procesą, t. y., kontroliuoti, kaip advokatai, teikiantys antrinę teisinę pagalbą, vykdo su Tarnyba pasirašytas sutartis, esant būtinybei, tarpininkauti tarp asmens ir advokato; kilus įtarimų, kad advokatas netinkamai vykdo savo pareigas, nedelsiant kreiptis į advokatą prašant jo pasiaiškinti ir / arba prašyti Lietuvos advokatūros pagal kompetenciją įvertinti advokato galimai netinkamą veikimą / neveikimą.

14. Įvertinus tyrimo metu nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad VGTPT netinkamai vykdė savo pareigas koordinuojant antrinės teisinės pagalbos teikimą, nes, nors Pareiškėjui suteikė antrinę teisinę pagalbą, tačiau buvo vilkinamos Pareiškėjo prašymo ir skundo nagrinėjimo procedūros, advokatui laiku nepateikus savo atsakymo, nebuvo priimtas sprendimas dėl advokato pakeitimo. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad, Pareiškėjo teigimu, dėl VGTPT vilkinimo priimti sprendimus jis praleido terminą pateikti peticiją.

Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, Pareiškėjo skundas dėl Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Kauno skyriaus pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjant prašymus ir vilkinant sprendimų priėmimą, pripažintinas pagrįstu.

15. Pažymėtina, kad Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus 2019-10-18 raštu Nr. 4D-2019/1-1294/3D-2544 buvo informuotas apie Seimo kontrolieriaus kompetenciją ir VGTPT sprendimų apskundimo tvarką.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

16. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X skundą dėl Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Kauno skyriaus pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjant prašymus ir vilkinant priimti sprendimus, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

17. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio

1 dalies 8 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos direktoriui rekomenduoja įvertinti tyrimo metu nustatytas ir šioje pažymoje konstatuotas aplinkybes bei apsvarstyti Asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyboje taisyklių pakeitimo galimybes, numatant terminus, per kuriuos turi būti siunčiami patikslinimai pareiškėjams bei raštai advokatams, kai sprendžiamas klausimas dėl advokatų keitimo.

18. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Kauno skyriaus vedėjai rekomenduoja:

18.1. imtis priemonių, kad patikslinimai pareiškėjams ir raštai advokatams, kai sprendžiamas klausimas dėl advokatų keitimo, būtų parengiami ir išsiunčiami per įmanomai trumpiausią laiką;

18.2. imtis priemonių, kad būtų laikomasi Asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyboje taisyklių nuostatų dėl advokato keitimo, jeigu per nustatytą terminą negaunamas advokato atsakymas.

19. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas